

Vážený pane ministerský předsedo,

Vážená paní ministryně,

obracíme se na Vás v souvislosti s chystaným návrhem novely zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích. Tento návrh má být podle dostupných informací Poslanecké sněmovně předložen jako poslanecký pozměňovací návrh ve druhém čtení návrhu zákona o tzv. konsolidačním balíčku, jako tzv. přílepek, nestandardně připojený k návrhu zákona, se kterým obsahově nesouvisí. Znamená to změnu zákona bez předchozí společenské a odborné debaty, bez standardního připomínkového řízení. S ohledem na změny, které by měl návrh obsahovat, to mimo jiného znamená i zásadní porušení základních pravidel sociálního dialogu, který je standardní v demokratických zemích – tedy že zásadní změny dopadající na zaměstnance a zaměstnankyně mají být projednány a prodiskutovány i s odbory jako jejich zástupci a uveřejněné, a tedy dostupné široké veřejnosti.

Ačkoli máme o návrhu zatím k dispozici jen kusé informace, jeví se jako vysoce pravděpodobné, že bude znamenat likvidaci dlouhodobě existujícího, vyváženého modelu řízení veřejných výzkumných institucí. Ten by měl být nahrazen konstruktem, který účelově posiluje roli zřizovatele. Tato změna kvalitě veřejných výzkumných institucí nemůže prospět, ale naopak nekompetentní zásahy zřizovatelů (např. ministerstev) povedou ke snížení kvality prováděného výzkumu, nebo dokonce k celkovému rozkladu těchto institucí. Zásadní omezení akademické samosprávy veřejných výzkumných institucí, stejně jako způsob jeho prosazování (obejití standardní zákonodárné procedury) považujeme za skandální a nepřijatelné. Podrobné výhrady, které zastáváme k očekávaným změnám, jsou uvedeny na webových stránkách <https://www.branmeceskouvedu.cz/>, kde je i dostupná petice proti těmto změnám. Petici k dnešnímu dni podepsaly již přes tisíc signatářů, z velké většiny vědeckých pracovníků a pracovníc, a další nové podpisy rychle přibývají. Rozhořčení mezi odbornou veřejností je velmi silné.

Svoboda vědeckého bádání musí být stejnou měrou zaručena v základním výzkumu i v aplikovaném výzkumu. Musí být zaručena stejnou měrou v ústavech, jejichž zřizovatelem je AV ČR, stejně jako v ústavech, jejichž zřizovateli jsou ministerstva či ústřední orgány státní správy. Pokládáme rovněž za nepřijatelné, aby se rozsáhlé změny tak závažného zákona, jakým zákon o veřejných výzkumných institucích je, prosazovaly přílepkem ve druhém čtení jiného, obsahově nesouvisejícího zákona. Je třeba bezpodmínečně trvat na předcházející rozsáhlé veřejné diskusi, na řádném projednání návrhu, na důkladném připomínkovém řízení, které by zohlednilo zkušenosti s aplikací zákona v průběhu předchozích let, na řádné legislativní proceduře případného vládního návrhu.

Případná jednání paní ministryně se zřizovateli veřejných výzkumných institucí nemohou řádnou zákonodárnou proceduru a ani uveřejnění návrhů a veřejnou debatu v žádném případě nahradit. Upozorňujeme, že zákon se nevytváří pouze pro zřizovatele – je věcí veřejného zájmu.

V neposlední řadě zdůrazňujeme, že vláda (i slovy samotného pana ministerského předsedy) opakovaně zdůrazňuje význam, který přikládá sociálnímu dialogu. Rétorika je to sice působivá, nicméně téměř všechny dosavadní kroky vlády (včetně tohoto) směřují k naprosto opačným cílům, tedy k destrukci sociálního dialogu a zrušení sociálního smíru.

Důrazně varujeme před chystaným krokem – apelujeme na zdravý rozum a na tolik potřebnou zákonodárnou zdrženlivost.

V Praze dne 17. srpna 2023

Odborový svaz státních orgánů a organizací

Pavel Bednář, v. r., předseda

Odborový svaz pracovníků vědy a výzkumu

Jan Kober, v. r., předseda

Vysokoškolský odborový svaz

Petr Baierl, v. r., předseda

Českomoravský odborový svaz pracovníků školství

František Dobšík, v. r., předseda